

Musikterapi – Mennesker med senhjerneskode

Søren Hald

Kandidat i musikterapi, ansat på Høskov kollegiet i Viby/Århus.

Denne klientgruppe – senhjerneskedede mennesker – består af mennesker, som har levet et normalt liv, med en normalt udviklet krop og hjerne, men som nu lever et liv præget af en hjerneskode, og de forandringer der her af følger. Følggevirkningerne af en hjerneskode varierer alt efter skadens placering, det kan f.eks. være tab af syn, hukommelse, talens brug eller andre kompetencer, som har deres udspring i hjernen.

Musikterapi med senhjerneskedede mennesker er ikke noget nyt – tidligere blev det bare kaldt fællessang, stemmetræning, smertelindring, koncentrations- og kommunikationstræning, eller andre betegnelser, men alle med det tilfælles, at musikken har været det terapeutiske middel.

Generelt kan det siges, at musikudøvelse og lytning får mange af hjernens områder og centre til at arbejde sammen. Dette fordi aktiv musikudøvelse og lytning, neurologisk set, bevæger sig på mange niveauer. På grund af musikkens oplevelsesmæssige og sansemæssige kompleksitet er der mange perspektiver i at bruge musik i arbejdet med senhjerneskedede. Og på grund af denne kompleksitet er det som Concetta M. Tomaino skriver:

“Almost impossible to lose all aspects

of music perception”

(Tomaino 2002, s. 33)

Musikterapeuten vil typisk, i samarbejde med de øvrige faggrupper, bestemme hvilke områder der skal trænes eller stimuleres og planlægge den musikalske aktivitet derefter. Det kan være motorisk træning ved spil på instrument, eller stemmetræning ved sang, eller hukommelsestræning i.f.m. fantasisrejser (Moe & Thstrup 1999). Musikterapien kan også have et eksistentielt eller spirituelt fokus.

For tiden er der, så vidt jeg ved, kun to uddannede musikterapeuter som arbejder inden for senhjerneskodeområdet i Danmark. Der foregår dog en masse musikalske aktiviteter rundt omkring på amternes genoptrænings- og aktivitetscentre.

Musikterapien på Høskov Kollegiet finder sig stadig i en opstartsfasen, men de hidtidige erfaringer har vist, at det i høj grad er muligt at arbejde på tværs af faggrænser. Således er der ofte andre personalegrupper med til de musikterapisessioner, som har mere fysiske målsætninger. I de sessioner hvor målsætningerne er af intrapsykisk karakter, vil der typisk kun være musikterapeuten og klienten tilstede.

Frk. B's indre engel

Søren Hald

Denne vignet tager udgangspunkt i frk. B, som er en kvinde i 50 års alderen. Hun var før hun fik sin hjerneskaade lærer/pædagog. For ca. 15 år siden blev hun udsat for en ulykke, som bevirkede, at hun fik en traumatisk hjerneskaade. Hjerneskaaden har bevirket, at hun har spasticitet i højre hånd og lammelser i højre ben. Hun er derfor kørestolsbruger. Hun har desuden koncentrations- og hukommelsesproblemer.

Det musikterapeutiske arbejde med frk. B foregår i en gruppe. Målet med arbejdet i gruppen er træning af hukommelsen samt bedring af strukturerings- og koncentrationsevnen. Metoden går i al sin enkelthed ud på, at klienternes eget oplevede materiale, i forbindelse med en fantasirejse, skal fortælles og huskes fra session til session. Musikken bliver brugt receptivt, dvs. lyttende i forbindelse med fantasirejserne.

De indre billeder, stemninger, lugte og sansninger mm. som klienten producerer og oplever under den guidede musiklytning, er det materiale, klienten skal strukturere, huske og genfortælle.

Ud over at Frk. B's hukommelses- og koncentrationsevnen er blevet bedret, har der også været en række sekundære gevinster ved dette arbejde.

Gennem det 1. år udviklede frk. B's indre billeder sig. Jeg tolker denne udvikling som at hun gjort sig erfaringer med sit kerneselv (jf. Daniel Sterns teori om selvoplevelser). I den indre oplevelsesverden har hun således gjort sig erfaringer med selvet som oplever. Frk. B's 4 første fantasirejser omhandlede en "vågnen op" til livet. I de næste 15 sessioner arbejdede hun med en indre repræsentation af sig selv som engel. Englen, i hendes indre billede, bevægede sig fra i starten at være passiv og svævende til senere at være viljebaseret, afgrænset og handlende. Samtidig ændrede hendes tegning af englen sig fra at være et-vinget til at være to-vinget (hun undlod indledningsvist at tegne den vinge, som svarede til den lamme arm). Denne bevægelse i hendes indre billede af sig selv, som engel, kan ses som opbygningen af et kerneselv.

I de sidste 17 sessioner af den 1 årige periode arbejdede hun med at få styr på de affektive modsætninger, der var i hendes indre. Ved gentagne gange at lade det indre billede af englen mødes med hende selv (stadig i fantasien), blev det muligt for hende at opleve en forbindelse mellem de gode og de dårlige affekter/følelser i hende. De

gode affekter tilhørte englen og de dårlige tilhørte hende selv. Ved at lade de to mødes i fantasien, gjorde hun sig erfaringer med, at begge følelsestilstande er en del af hende. Hun blev via dette arbejde bedre til at genkende og acceptere de forskellige affektive tilstande. Det som kunne kaldes en bedring af hendes selv-affektivitet.

Litteratur

- Scheiby, B.B. (1999) "Better trying than crying": Analytical music therapy in a medical setting. In: Cheryl Dileo (Ed.) *Applications of Music in Medicine* Vol. II: Theoretical and Clinical Perspectives. AMTA: Silver Spring, Maryland.
- Tomaino, C.M. (2002) How music can reach the silenced brain. In: *Cerebrum: the Dana Forum on Brain Science*, 4(1) New York: The Dana Press.
- Peretz, I. (2003) *The Cognitive Neuroscience of Music*. Oxford: Oxford University Press.
- Moe, T. (1995) Musikterapi med højresidigt hjerneskadede, er det muligt? *Musik & Terapi* 22(2).
- Thostrup, C. & T. Moe (1999) Brug af musik i undervisning af hjerneskadede med hukommelses- og koncentrationsbesvær. *Musik & terapi* 26(1), 2-13.
- Stern, D. (2000) *Spædbarnets interpersonelle univers – et psykoanalytisk og udviklingspsykologisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag. Originaludgave på amerikansk 1985.
- www.acviby.dk
- www.boenhederne.dk
- www.traeningsgruppen.dk